

Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar.

Produktbeskrivning

14 Dec 2020

- 1 [Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar](#)
- 2 [Bakgrund och tillkomsthistorik](#)
- 3 [Datasetets kvalitet](#)
 - 3.1 [Objektens geometri](#)
 - 3.2 [Objektens attributinformation](#)
- 4 [Attributuppsättning](#)
- 5 [Underhåll](#)
- 6 [Geografiska parametrar](#)
 - 6.1 [Referenssystem](#)
 - 6.2 [Geografisk täckning](#)
- 7 [Användningsvillkor](#)
- 8 [Åtkomstrestriktioner](#)
- 9 [Förändringsförteckning av dokumentet](#)

Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar

Information om alla kända och registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige, på land och i vatten. Även lämningar som ligger inom Sveriges angränsande zon ingår.

Bakgrund och tillkomsthistorik

För att kunna skydda och bevara fornlämningarna i landskapet registreras de i Riksantikvarieämbetets Kulturmiljöregister. Det primära syftet med lämningsinformationen är att visa vilka fastigheter som är berörda av en fornlämning.

Fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som ska ha tillkommit genom äldre tiders bruk, vara varaktigt övergivna och ha tillkommit före år 1850. Genom kulturmiljölagen (1988:950) har fornlämningar ett automatiskt skydd. Det innebär att fornlämningar är skyddade även om de *inte* är upptäckta eller registrerade sedan tidigare.

Informationen i Kulturmiljöregistret är inte rättsligt bindande, utan ska användas som ett signalsystem. Det ger en indikation på om det finns fornlämningar på en fastighet eller i ett område som ska exploateras. Informationen ska dock inte användas för att planera markgrepp. Felmarginalen på lämningarnas position kan vara upp till 20 meter. Samråd med länsstyrelsen bör därför alltid göras inför planerade markgrepp.

Lämningsinformationen innehåller även uppgifter om så kallade övriga kulturhistoriska lämningar. Dessa är också spår efter människors verksamhet och har ett kulturhistoriskt värde men är inte en fornlämning i lag.

Tillkomsthistorik

År 1937 fick Riksantikvarieämbetet ansvaret för att göra en systematisk inventering av alla fornlämningar synliga *ovan* jord, i samband med utgivningen av den ekonomiska kartan. Informationen dokumenterades sockenvis i särskilda inventeringsböcker och prickades ut på ortofoton, terrängkartan eller fjällkartan. Den insamlade informationen blev sedan grunden till det så kallade *Fornminnesregistret*. Fornminnesregistret har sedan dess fyllts på genom olika inventeringar och resultat av arkeologiska undersökningar. Hela Sverige har dock aldrig blivit systematiskt inventerat, bland annat saknas delar av Norrbottens inland och fjällvärlden. Med tiden kom Fornminnesregistret också att omfatta fornlämningar som inte är synliga ovan mark samt övriga kulturhistoriska lämningar.

I mitten av 1980-talet påbörjades en digitisering av fornlämningsinformationen och 2005 ersattes det analoga Fornminnesregistret med Fornminnesinformationssystemet (FMIS). År 2008 integrerades även information om maritima lämningar, till exempel vrak, från Statens maritima museers databas SjöMIS. Fram till 2018 registrerades lämningsinformationen av Riksantikvarieämbetet utifrån rapportering av inventeringar och arkeologiska undersökningar som de arkeologiska organisationerna skickade in till myndigheten. 2018 ersattes FMIS av *Kulturmiljöregistret*. Samtidigt övertog länsstyrelsen och de arkeologiska organisationerna den huvudsakliga registreringen av informationen.

Datasetets kvalitet

Objektens geometri

Geometrierna för lämningarna består av punkter, linjer och ytor. En lämning kan bestå av en *eller* flera geometrier. En lämning som är mindre än 20 meter registreras oftast som en punkt, till exempel gravar, skålgropar och fyndplatser. Stensträngar och hålvägar digitaliseras som linjer. Lämningar som är större än 20 meter i diameter registreras som ytor, till exempel större boplatser, gravfält och fossila åkermarker. Geometrierna ska så långt som möjligt överensstämma med den storlek som finns redovisad i beskrivningstexten till lämningen. Står det till exempel att en stenmur är 30 meter lång ska dess linjeobjekt motsvara detta.

Kvaliteten på lämningarnas position och utbredning är väldigt varierande. En stor del kommer från den analoga dokumentationen där lämningens position och utbredning manuellt prickades ut på ortofoton. Dessa ortofotokartor digitaliserades under perioden 1999-2005 med de precisionsfel det kan medföra när till exempel grova tuschlinjer ska tolkas digitalt. Idag sker inmätningen av en lämning i huvudsak med digitala tekniker, till exempel GPS eller totalstation.

Kvaliteten på lämningens geometri bygger primärt på den mätmetod som använts vid inmätningen. Praxis är att den inmätta geometrin sedan kontrolleras mot en bakgrundskarta. Det är den sammantagna kvaliteten för hela lämningen som redovisas. Om lämningen består av flera geometrier som har mätts in vid flera olika tillfällen och med olika metoder och bakgrundskartor är det den sämsta kvaliteten som är angiven för helheten. Har lämningens geometri inte uppdaterats sedan 2006 bör du vara extra uppmärksam på vilken felmarginal den har. Se tabellen nedan.

Mätmetoder och dess felmarginaler

Tidsperiod för registrering	Metod	Skala	Felmarginal	Kommentar
1938-2005	Manuell inprickning	1:10 000	± 10 m	Ortofoto
	Manuell inprickning	1:20 000	± 20 m	Ortofoto
	Manuell inprickning	1:50 000	± 50 m	Terrängkartan
	Manuell inprickning	1:100 000	± 100 m	Fjällkartan
2006-2018	Skärmbildsdigitalisering		± 10 m	
	Manuell inprickning	1:10 000	± 10 m	
	GPS		± 7 m	
2018-	Manuell inprickning		± 10 m	
	GPS		± 7 m	
	DGPS		± 2 m	
	RTK		± 0,05 m	
	Totalstation		± 0,025 m	

Objektens attributinformation

Inhämtningen och registreringen av den tillhörande attributinformationen har förändrats över tid. Bland annat har de uppgifter som är obligatoriska varierat. Det gör att vissa lämningar kan ha uppgifter som samtidigt saknas hos andra. Den ursprungliga informationsstruktur som fanns i inventeringsboken har i huvudsak bibehållits i dagens lämningregister.

Den största delen av attributinformationen i lämningregistret kommer från det analoga Fornminnesregistret. Lämningens beskrevs i fält och beskrivningen skrevs in i de så kallade inventeringsböckerna. Samtidigt prickades lämningen in på kartan (se Objektens geometri).

I den så kallade grunddigitaliseringen av Fornminnesregistrets inventeringsböcker som utfördes 1999-2005 låg fokus på att registrera attributen *lämningstyp*, *antikvarisk bedömning*, *platsledare*, *datum när fornlämningen godkändes* och *antikvarisk kommentar*. Lämningarnas *beskrivningstexter* digitaliserades också till viss del, men för vissa län saknas en stor del av inskrivna texter. Dessa texter finns istället i de så kallade *skannade inventeringsböckerna* som är tillgängliga via attributet *url*.

Under åren 2006-2018 rapporterades resultatet av arkeologiska undersökningar och inventeringar in till Riksantikvarieämbetet via blanketter och rapporter. Informationen registreras i Fornminnesinformationssystemet (FMIS) av Riksantikvarieämbetet. Obligatoriska attribut var *antikvarisk bedömning*, *lämningstyp*, *skadestatus* och *undersökningsstatus*.

Tabellen nedan visar andelen lämningar per län som saknade inskriven beskrivningstext vid överföringen av informationen från FMIS till Kulturmiljöregistret 2018.

Län	Andel lämningar som saknade inskriven text vid migrering från FMIS 2018
Västerbotten	75 %
Jämtland	69 %
Västra Götaland	57 %
Norrbottnen	52 %
Kronoberg	46 %

Jönköping	45 %
Gävleborg	45 %
Södermanland	22 %
Västernorrland	22 %
Dalarna	20 %
Stockholm	16 %
Blekinge	16 %
Örebro	10 %
Östergötland	8 %
Uppsala	5 %
Halland	4 %
Gotland	2 %
Skåne	1 %
Västmanland	1 %
Värmland	1 %
Kalmar	0 %

Från 2018 registreras attributinformationen direkt i lämningregistret av utförande arkeologiska organisationer i anslutning till arkeologiska undersökningar eller inventeringar. Attributen *lämningstyp*, *antikvarisk bedömning* och *beskrivning* är obligatoriska värden.

Kvalitetshöjningar av attributinformationen

Sedan inventeringen av fornlämningar påbörjades på 1930-talet har synen på vad som är en fornlämning förändrats och lagen har reviderats. Det gör att bedömningar av lämningar som är gjorda tidigt kanske inte alltid är korrekta idag, och att en ny bedömning av lämningen kan behövas för att avgöra dess lagskydd.

Kvalitetshöjning av attributinformationen görs till största del i samband med att de registrerade lämningarna berörs av en arkeologisk undersökning eller inventering. I samband med överföringen från FMIS till Kulturmiljöregistret gjordes även större bulkändringar. Syftet var bland annat att den antikvariska bedömningen bättre ska överensstämma med kulturmiljölagen (1988:950). [Mer information om de ändringar som gjordes av informationen kan du hitta här.](#)

Attributuppsättning

Attribut	Sh ap e	Geop ackage	W MS	Beskrivning
id	x	x	x	Lämningens unika id, skapat av Riksantikvarieämbetet.
lamnings_ nr	x	x	x	Lämningsnummer, och lämningens namn. Till exempel <i>L2019:231</i> .
raa_nr	x	x	x	RAÄ-nummer, namn på lämningen före migreringen till Kulturmiljöregistret. Till exempel <i>Alva 23:1</i> .
lamningstyp	x	x	x	Lämningstyp. Typ av lämning utifrån <i>Lämningstypslistas</i> kategorisering. Till exempel <i>röse</i> .
beskrivn		x		Beskrivning av lämningen.
url	x	x	x	Länk till lämningen i karttjänsten Fornsök. Här återfinns du bland annat det skannade inventeringsboksuppslaget. Adressen leder till karttjänsten Fornsök där länken till inventeringsboksuppslaget finns under rubriken <i>Dokument och bilder</i> .
egenskap		x	x	Egenskap som beskriver lämningstypen mer ingående. Till exempel <i>Stensättning, form: rund</i> .
ing_lamn		x		Ingående lämning. Redovisning av lämningar som ingår i en så kallad sammansatt lämningstyp.
pub_av_org	x	x		Publicerad av. Namnet på den organisation som har publicerat den senaste versionen av lämningens informationen.
sen_publi	x	x	x	Datum för den publicerade versionen.
uttag_dat	x	x		Datum då datasetet laddades ned.

antikv_bed	x	x	x	<p>Antikvariska bedömning, anger lämningens lagskydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> Fornlämning: lämningen är skyddad enligt 2 kap. KML Övrig kulturhistorisk lämning: lämningen uppfyller inte rekvisiten för KML men har ett kulturhistoriskt värde. Möjlig fornlämning: lämningen behöver utredas vidare för att kunna bedömas Ej kulturhistorisk lämning: anges för lämningstypen <i>Fornlämningstypen liknande bildning</i>, vilket är naturbildningar som kan misstas för kulturhistoriska lämningar. Ingen antikvarisk bedömning avser lämningar som har status: <ul style="list-style-type: none"> Helt undersökt Borttagen utan villkor Förstörd <p>eller registreringsstatus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält, Utgår på grund av felregistrering Överförd till annan lämning
antikv_mot	x	x		Motivering till varför en annan antikvarisk bedömning har gjorts annorlunda än den som Lämningstypslistan rekommenderar
akt_status	x	x	x	<p>Registreringsstatus. Anger om lämningen är:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bekräftad i fält. En arkeolog har varit på platsen och bekräftat att det finns en lämning. Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält Den återfinns endast i en källa. Utgår på grund av felregistrering. Överförd till annan lämning. En eller flera lämningar slås ihop med en annan lämning.
skadestat	x	x		<p>Lämningens skadestatus</p> <ul style="list-style-type: none"> Ej skadad: lämningen är varken skadad, övertäckt eller förstörd. Ringa åverkan: en skada som ger liten negativ påverkan. Lämningen är fortfarande synlig, väsentligen oskadad och dess form och karaktär är bibehållen. Åverkan: en skada som har negativ påverkan, men är reversibel. Skadorna är i form av tydlig yttre åverkan som inte förmodas påverka lämningens vetenskapliga informationsinnehåll, men som förändrar upplevelsevärdet negativt. Grov skada: en skada som har stor negativ påverkan, och är irreversibel. Skadan förmodas påverka lämningens, fornlämningsområdets eller villkorsområdets vetenskapliga informationsinnehåll. Förstörd: lämningens upplevelse- och arkeologiska värde är helt borta och det bedöms att inget skydd enligt kulturmiljölagen kan kvarstå. Okänd: informationen är migrerad från äldre databas där uppgift om skadestatus saknas.
und_status	x	x		<p>Lämningens undersökningsstatus</p> <ul style="list-style-type: none"> Ej undersökt: lämningen är inte arkeologiskt undersökt. Delundersökt: en del av lämningen är arkeologiskt undersökt. Om lämningen är en fornlämning har återstående del skydd av kulturmiljölagen (KML). Helt undersökt: hela lämningen är arkeologiskt undersökt och dokumenterad. Inget skydd enligt kulturmiljölagen (KML) kvarstår. Borttagen utan villkor: lämningen är borttagen utan arkeologisk undersökning efter beslut enligt 2 kap. 12 § Kulturmiljölagen (1988: 950) . Inget skydd enligt kulturmiljölagen (KML) kvarstår. Okänd: informationen är migrerad från äldre databas där uppgift om undersökningsstatus saknas.
placering	x	x		<p>Placering, anger om lämningen är:</p> <ul style="list-style-type: none"> Synlig ovan mark. Ej synlig ovan mark. I byggnad eller under vatten. Bebyggt stadslager.
terrang	x	x		Beskriver terrängen där lämningen är belägen.
orienter	x	x		Orientering, anger riktning och avstånd mellan lämningen och fasta, beständiga och i terrängen väl synliga företeelser, för att lämningen lättare ska återfinnas.
tradition	x	x		Tradition, muntliga eller skriftliga traditioner som är knutna till lämningen.
inmat_kval	x	x	x	Anger noggrannheten på den bakgrundskarta som har använts för att kontrollera inmätningen mot.
inmat_medf	x	x	x	Anger medelfel för den aktuella mätmetoden.
namn	x	x	x	Egennamn på lämningen, till exempel <i>Ales stenar</i> .
geometrnr	x	x	x	Löpnummer på lämningens geometri. Lämningen kan ha ett eller flera geometrinummer.
ruin	x	x		Tillkommen utifrån Inspire-direktivets krav på att redovisa ruiner. Märkning för bebyggelselämningar med synliga rester av sin konstruktion.
lan	x	x		Län som lämningen är belägen i, kan vara ett eller flera.
kommun	x	x		Kommun som lämningen är belägen i, kan vara en eller flera.
socken	x	x		Socken som lämningen är belägen i, kan vara en eller flera.

faldatum		x	Datum då lämningen senast var besökt i fält.
matmetod		x	Mätmetod. GPS, DGPS, manuell inprickning, RTK eller totalstation.
registrering sunderlag		x	<p>Registreringsunderlag. Anger vilken bakgrundskarta geometrin är digitaliserad emot vid manuell inprickning.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Digitalt ortofoto • Fastighetskarta/utskrivet ortofoto • Laserdata • Sjökort <p>För kommunal detaljplan eller ett annat planeringsunderlag används Fastighetskartan/utskrivet ortofoto.</p>

Underhåll

Uppdatering av lämningens informationen sker kontinuerligt utifrån arkeologiska undersökningar, inventeringar eller kvalitetshöjande åtgärder. Informationen kan förändras dagligen.

Ett nytt dataset skapas automatiskt varje natt, oavsett om ny information tillkommit eller inte.

Geografiska parametrar

Referenssystem

SWEREF 99 TM

Visningstjänsten (WMS) stödjer ytterligare koordinatsystem. Se den tekniska beskrivningen för mer information.

Geografisk täckning

Hela Sverige inklusive angränsande zon.

Användningsvillkor

Datasetet omfattas inte av upphovsrätt och är fritt att använda (Public Domain), men ange gärna Riksantikvarieämbetet som källa.

Vid vidare spridning av informationen bör källa och datum alltid anges, eftersom informationen i kulturmiljöregistret kontinuerligt uppdateras.

Åtkomstrestriktioner

Inga begränsningar.

Förändringsförteckning av dokumentet

Version	Datum	Orsak samt ändring mot tidigare version
1.0	2020-12-17	Fastställd version